

Workshop Waterproef 9 november 2015:

Ontharden en vergroenen van een speelplaats

Door Els Huigens en Katrijn Gijssels (Fris in het Landschap)

1. Inleiding

Er zijn tal van redenen om een schoolspeelplaats groener en natuurrijker te maken: welbevinden van de kinderen, meer gevarieerd en creatief spel, stimulans tot beweging en samenwerking, minder negatief gedrag, ... Maar ontharden en vergroenen van speelplaatsen zorgt onder meer ook voor betere waterretentie en waterinfiltratie, milderen van het hitte-eilandeffect in stedelijke kernen e.a.

Begin van kleinsaf. Kinderen doen al spelend ervaringen op, zoals leren kijken, voelen, proeven, tasten, horen en hun zesde zintuig (intuïtie) gebruiken! Ze leren zorg dragen voor hun omgeving door er verantwoordelijkheid voor te dragen. Speelplaatsen zijn de ideale plekken om kinderen die leeransen te bieden: kinderen brengen maar liefst minstens 6 jaar van hun leven door op een basisschool! Bovendien is het belangrijk dat kinderen zo vroeg mogelijk in contact komen met het avontuurlijke en natuurrijke. Scholen, kinderdagverblijven en buitenschoolse opvang hebben de kans (en verantwoordelijkheid) kinderen die prikkelende en avontuurlijke speelomgeving te bieden.

Bekijk zeker eens de Koppen reportage (okt '15) waarin kinderen van Leefschool De Vlieger in Oostende zelf vertellen waarom zij hun groene speelplaats zoveel beter vinden dan hun vroegere grijze betonkoer. <http://www.een.be/programmas/koppen/genoeg-beton>

2. Aanpak

Met behulp van een PowerPoint vol inspirerende foto's en referentiebeelden werd beknopt een overzicht geschetst van argumenten, bouwstenen en te ondernemen stappen om een schoolspeelplaats te ontharden, natuurrijker en speelser te maken.

Hoe pak je dat aan: speelnatuur op school?

- **participatief proces:** ouders, leerkrachten, leerlingen: blikverruimen, meepraten, meedenken, meedoen, Een werkgroep samenstellen
- **aanpak:** terreinanalyse, ruimtelijk en pedagogische verbeteringen, financiële en andere randvoorwaarden, kansen en opportuniteiten.
- **aan de slag met de 'bouwstenen'**

Daarna stelde Ivo Blom, directeur van lagere school De Bever in Deurne, zijn school voor. De verdere bespreking en discussie gebeurde rond deze case, waar samen rond de luchtfoto van school, speelplaats en buurt, naar oplossingen en strategieën werd gezocht om de buitenruimte hier te vergroenen.

3. Bespreking en conclusies

In de bespreking kwamen volgende **drempels** voor het vergroenen van de schoolspeelplaats naar voor:

- gebrek aan financiële middelen
- gebrek aan ouderbetrokkenheid, vooral in scholen met 'moeilijke doelgroepen'
- vragen rond veiligheid en netheid

Maar er waren ook duidelijk **kansen**:

- achteraan paalt een groot braakliggend privaat terrein rechtstreeks aan de schoolmuur, een buitenkans in de bijna volledig dichtgebouwde buurt, bovendien is de grond niet ontsloten naar de straat en daardoor geen bouwgrond
- goesting van onderuit (leerkrachten, leerlingen, directie, ouders) en medewerking van bovenuit (overleg over mogelijk gebruik van het braakliggend terrein is opgestart met het District)
- creativiteit. Op de opendeurdag bij de start van dit schooljaar kondigde de school het initiatief voor een groenere speelplaats aan met een klein blotevoetenpad, gemaakt met losse natuurmaterialen, op de speelplaats. De materialen bleven liggen, het is schitterend te zien hoe de kinderen er tot op vandaag creatief mee aan de slag gaan en er elke keer weer een nieuw spel mee bedenken.

We kwamen tot de **conclusie** dat het **proces enorm belangrijk** is. Als iedereen zich mee betrokken voelt, van directie en leerkrachten over leerlingen en ouders tot onderhoudspersoneel en buurtbewoners of lokale verenigingen, dan kan een idee voor vergroening echt uitgroeien tot een sterk en duurzaam project. Ken de buurt, de verenigingen. In deze case zou bv. de moskee een interessante partner kunnen zijn, en samen met het dienstencentrum in de buurt en OKRA loopt een moestuinproject dat mooie intergenerationale banden schept met de oudste kleuters die hier wekelijks gaan helpen.

- **Ouders** vormen een belangrijke kracht voor de school: hun netwerk, job, vaardigheden, tijd, en het enthousiasme om mee te werken aan een betere speelplek voor hun kinderen. Voor geldinzamelacties is het soms nodig om verder te kijken dan de ouders: vb. een school verkoopt champagne als relatiegeschenk aan bedrijven, bedrijven sponsoren (in natura), en het beleid voorziet ook stilaan meer subsidiekansen.
- Gewoon regelmatig voor een koffiemoment zorgen in een onthaalzone aan de schoolpoort, of thee aanbieden, schept de gelegenheid voor ouders om elkaar te leren kennen, en informeel met leerkrachten te praten. Hieruit groeit betrokkenheid. Of waarom in de aanloop van een vergroeningsproject niet eens een schooluitstap of grootouderfeest organiseren op locatie, in speelnatuur?

- Een regenpijp afkoppelen naar een infiltratiezone (bv grindstrook), een speelgoot, een grote 'vensterbankbak' met waterplanten en –diertjes, ... biedt zoveel meer kansen – educatief, voor spel, voor milieu en natuur – dan dit water onzichtbaar de riolering in te sturen. In Nederland denken Waterschappen aan (grootschalige) waterberging onder speelplaatsen in de stad, omdat daar weinig andere uitwijkmogelijkheden zijn. Ook van groendaken (al dan niet bespeelbaar) kan in schoolgebouwen meer gebruik worden gemaakt.
- Een opportuniteit als het braakliggend terrein in deze case spreekt sterk tot de verbeelding. De private eigenaar kan misschien over de streep worden gehaald door een voor hem 'veilige' juridische regeling zoals 'bezetting ter bede' (tijdelijk gebruik). Het is belangrijk de bewoners van het hele bouwblok te betrekken, hen kansen te bieden voor evt. medegebruik of delen van de ruimte, hun ideeën te vragen, evt. ook medewerking en hulp te krijgen.

Bijlage: presentatie